

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

VŨ MẠNH TRƯỜNG

**NGÀNH VĂN HÓA, THỂ THAO
VÀ DU LỊCH TỈNH LÀO CAI (1991 - 2018)**

LUẬN VĂN THẠC SĨ LỊCH SỬ

Thái Nguyên, năm 2020

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

VŨ MẠNH TRƯỜNG

**NGÀNH VĂN HÓA, THỂ THAO
VÀ DU LỊCH TỈNH LÀO CAI (1991 - 2018)**

Ngành: Lịch sử Việt Nam

Mã số: 8229013

LUẬN VĂN THẠC SĨ LỊCH SỬ

Người hướng dẫn khoa học: TS. NGUYỄN ĐỨC THẮNG

Thái Nguyên, năm 2020

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan công trình nghiên cứu: “*Ngành Văn hóa, Thể thao và Du lịch tỉnh Lào Cai (1991-2018)*” dưới sự hướng dẫn của TS. Nguyễn Đức Thắng là kết quả nghiên cứu của cá nhân tôi. Các số liệu và nội dung trong luận văn là trung thực. Kết quả của luận văn chưa từng được công bố trong bất cứ công trình nào khác.

Thái Nguyên, ngày 15 tháng 6 năm 2020

Tác giả luận văn

Vũ Mạnh Trường

LỜI CẢM ƠN

Để hoàn thành luận văn của mình, bên cạnh sự nỗ lực cố gắng của bản thân, cá nhân tôi còn nhận được sự hướng dẫn nhiệt tình, chu đáo của quý Thầy cô cũng như sự động viên ủng hộ của gia đình, bạn bè, đồng nghiệp trong suốt thời gian học tập nghiên cứu và thực hiện luận văn thạc sĩ.

Xin bày tỏ lòng biết ơn tới TS.Nguyễn Đức Thắng, người trực tiếp hướng dẫn đã hết lòng giúp đỡ và tạo mọi điều kiện cho tôi hoàn thành luận văn này.

Xin chân thành cảm ơn toàn thể quý thầy cô Khoa Lịch sử, Ban Chủ nhiệm Khoa Lịch sử, Khoa Sau đại học - Trường Đại học sư phạm, Đại học Thái Nguyên đã tận tình truyền đạt kiến thức, tạo mọi điều kiện thuận lợi nhất cho tôi trong suốt quá trình học tập nghiên cứu và đến khi thực hiện đề tài luận văn.

Xin chân thành cảm ơn ThS.Nguyễn Thị Lan Phương - Phó chánh văn phòng Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch tỉnh Lào Cai; Sở Giáo dục và Đào tạo tỉnh Lào Cai; Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch tỉnh Lào Cai; Thư viện tỉnh Lào Cai; Trung tâm Lưu trữ quốc gia III; Trường THPT số 1 huyện Bảo Thắng đã hỗ trợ, giúp đỡ tôi trong quá trình học tập và thực hiện luận văn.

Xin chân thành cảm ơn gia đình, bạn bè, đồng nghiệp đã khích lệ, động viên và giúp đỡ tôi trong thời gian học tập nghiên cứu và thực hiện luận văn.

Thái Nguyên, ngày 15 tháng 6 năm 2020

Tác giả luận văn

Vũ Mạnh Trường

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN.....	ii
MỤC LỤC	iii
DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT.....	vi
MỞ ĐẦU.....	1
1. Lý do chọn đề tài	1
2. Lịch sử nghiên cứu vấn đề.....	2
3. Đối tượng, phạm vi nghiên cứu.....	5
4. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu	6
5. Nguồn tư liệu và phương pháp nghiên cứu	6
6. Đóng góp về khoa học của đề tài.....	7
7. Kết cấu của luận văn.....	7
Chương 1: CÁC YẾU TỐ ẢNH HƯỞNG ĐẾN NGÀNH VĂN HÓA, THỂ THAO VÀ DU LỊCH LÀO CAI.....	8
1.1. Tổng quan về tỉnh Lào Cai	8
1.1.1. Vị trí địa lý, điều kiện tự nhiên.....	8
1.1.2. Những thay đổi địa giới hành chính tỉnh Lào Cai	9
1.1.3. Điều kiện kinh tế - xã hội	11
1.2. Văn hóa, Thể thao và Du lịch Lào Cai trước năm 1946.....	13
1.2.1. Văn hóa.....	13
1.2.2. Thể dục thể thao	14
1.2.3. Sự ra đời của khu nghỉ dưỡng Sa Pa và những hoạt động du lịch đầu tiên ở Lào Cai	15
1.3. Văn hóa, Thể thao và Du lịch giai đoạn kháng chiến chống Pháp (1946 - 1954).....	17
1.3.1. Sự ra đời Ty Thông tin và hoạt động văn hóa thông tin trong công cuộc đấu tranh giải phóng tỉnh Lào Cai (1947-1950)	17
1.3.2. Văn hóa Lào Cai trong cuộc đấu tranh tiêu phi (1951 - 1954).....	19

1.4. Văn hóa, Thể thao và Du lịch giai đoạn 1954 - 1975.....	21
1.4.1. Hoạt động văn hóa.....	21
1.4.2. Hoạt động thể dục thể thao.....	24
1.4.3. Hoạt động du lịch.....	26
1.5. Văn hóa, Thể thao và Du lịch giai đoạn hợp nhất tỉnh Hoàng Liên Sơn (1976-1991).....	28
1.5.1. Hoạt động văn hóa thông tin.....	28
1.5.2. Hoạt động thể dục thể thao.....	29
1.5.3. Hoạt động du lịch.....	32
Tiểu kết chương 1.....	34
Chương 2: NGÀNH VĂN HÓA, THỂ THAO VÀ DU LỊCH LÀO CAI TỪ NĂM 1991 ĐẾN NĂM 2008.....	35
2.1. Văn hóa, Thể thao và Du lịch giai đoạn tái thiết tỉnh Lào Cai và bước đầu phát triển (1991 - 2000).....	35
2.1.1. Tình hình, nhiệm vụ mới.....	35
2.1.2. Hoạt động văn hóa.....	36
2.1.3. Hoạt động thể thao.....	40
2.1.4. Hoạt động du lịch.....	43
2.2. Văn hóa, Thể thao và Du lịch thời kỳ hội nhập và phát triển (2001 - 2008).....	45
2.2.1. Hoạt động văn hóa.....	46
2.2.2. Hoạt động thể thao.....	49
2.2.3. Hoạt động du lịch.....	53
Tiểu kết chương 2.....	59
Chương 3: NGÀNH VĂN HÓA, THỂ THAO VÀ DU LỊCH TỈNH LÀO CAI TỪ NĂM 2008 ĐẾN NĂM 2018.....	60
3.1. Kiện toàn tổ chức bộ máy, nâng cao chất lượng đội ngũ nhân lực ngành Văn hóa, Thể thao và Du lịch.....	60
3.1.1. Kiện toàn tổ chức bộ máy.....	60
3.1.2. Nâng cao chất lượng đội ngũ nhân lực.....	61

3.2. Phát triển tổ chức cơ sở Đảng, xây dựng Đảng bộ Sở vững mạnh đáp ứng yêu cầu của thời kỳ mới	62
3.2.1. Phát triển tổ chức cơ sở Đảng.....	62
3.2.2. Xây dựng Đảng bộ Sở vững mạnh đáp ứng yêu cầu của thời kỳ mới.....	63
3.3. Văn hóa Lào Cai phát triển mạnh mẽ, trở thành động lực và mục tiêu của sự phát triển.....	66
3.3.1. Đầu tư cơ sở vật chất, trang thiết bị hiện đại, hướng dẫn tổ chức và nâng cao hiệu quả hoạt động đối với các thiết chế văn hóa	67
3.3.2. Phong trào “Toàn dân đoàn kết xây dựng đời sống văn hóa”	69
3.3.3. Bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hóa, truyền thống các dân tộc.....	72
3.3.4. Đẩy mạnh chương trình hợp tác, quảng bá văn hóa.....	76
3.4. Phong trào thể dục thể thao ngày càng lớn mạnh, thể thao thành tích cao có những bước phát triển đột phá	79
3.4.1. Công tác đầu tư phát triển thể dục thể thao	79
3.4.2. Thể thao quần chúng.....	81
3.4.3. Thể thao thành tích cao.....	84
3.5. Thương hiệu du lịch Lào Cai đã được định hình, phát triển trong toàn quốc và vươn tầm quốc tế.....	86
3.5.1. Công tác quản lý nhà nước về du lịch	86
3.5.2. Cơ sở vật chất chuyên ngành phục vụ khách du lịch	89
3.5.3. Chương trình hợp tác, quảng bá, xúc tiến phát triển du lịch	92
3.5.4. Công tác đào tạo, phát triển nguồn nhân lực du lịch.....	96
3.5.5. Phát triển các loại hình dịch vụ và sản phẩm du lịch	98
3.5.6. Kết quả hoạt động du lịch.....	101
Tiêu kết chương 3	104
KẾT LUẬN.....	105
DANH MỤC CÔNG TRÌNH KHOA HỌC LIÊN QUAN ĐẾN LUẬN VĂN.....	110
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	111
PHỤ LỤC	

DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT

Chữ viết tắt	Diễn nghĩa
BVHTTDL	Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch
GĐVH	Gia đình văn hóa
HCĐ	Huy chương bạc
HCB	Huy chương đồng
HCV	Huy chương vàng
SVHTTDL	Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch
TĐĐKXDĐSVH	Toàn dân đoàn kết xây dựng đời sống văn hóa
TDTT	Thể dục thể thao
UBND	Ủy ban nhân dân
VĐV	Vận động viên

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Theo quan niệm Mác-xít - Lênin-nít, đối tượng của khoa học lịch sử không phải là những sự kiện riêng lẻ, tách rời khỏi sự phát triển chung, hợp quy luật của xã hội loài người mà *“Đối tượng của khoa học lịch sử là quá trình phát triển thực tế của xã hội loài người, cũng như từng nước, từng dân tộc, trong toàn bộ tính thống nhất, tính phức tạp, tính muôn màu muôn vẻ của nó”* [59, tr.77-78]. Như vậy, khoa học lịch sử nghiên cứu mọi lĩnh vực của đời sống xã hội như lịch sử kinh tế, lịch sử văn hóa, lịch sử địa phương,.... Do đó, lịch sử ngành cũng là một trong những đối tượng nghiên cứu của khoa học lịch sử.

Văn hóa, thể thao và du lịch là một ngành đa ngành, đa lĩnh vực, trong đó có những lĩnh vực đóng vai trò trọng yếu như *“là động lực của mọi sự phát triển”*, *“là ngành kinh tế mũi nhọn”*, có tác động đến mọi mặt đời sống kinh tế, xã hội của đất nước nói chung, tỉnh Lào Cai nói riêng. Trong những năm qua, ngành Văn hóa, Thể thao và Du lịch Lào Cai luôn là đơn vị dẫn đầu trong số các tỉnh khu vực biên giới phía Bắc. Các di sản văn hóa Lào Cai được bảo tồn, phát huy và góp phần phát triển kinh tế xã hội của tỉnh. Lào Cai trở thành địa phương đầu tiên và duy nhất trong số các tỉnh ở miền Bắc có cách làm sáng tạo trong thực hiện bảo tồn văn hóa truyền thống. Thể thao Lào Cai có mặt tại các đấu trường khu vực và quốc tế, Lào Cai trở thành điểm đến không thể thiếu trong hành trình của du khách khi đến miền Bắc Việt Nam. Những thành tựu của văn hóa, thể thao và du lịch Lào Cai rất cần được đi sâu tìm hiểu, nghiên cứu để có những đánh giá sát thực, đúc rút những bài học kinh nghiệm cho các giai đoạn tiếp theo.

Mặt khác, việc tìm hiểu ngành Văn hóa, Thể thao và Du lịch tỉnh Lào Cai nhằm kết nối lại những chặng đường lịch sử của một ngành đa lĩnh vực, để dựng lại bức tranh lịch sử của ngành từ khi ra đời với từng lĩnh vực riêng lẻ, với những tên gọi khác nhau đến khi *“về chung một nhà”*. Qua đó, các thế hệ cán bộ của ngành thấy được truyền thống vẻ vang của ngành.

Việc nghiên cứu về ngành Văn hóa, Thể thao và Du lịch góp phần đánh giá những đóng góp của văn hóa, thể thao, du lịch đối với sự phát triển chung của tỉnh Lào Cai. Qua đó, giúp cho chính quyền địa phương cũng như lãnh đạo ngành Văn hóa, Thể thao và Du lịch đúc rút ra những bài học kinh nghiệm để tiếp tục lãnh đạo, xây dựng phát triển sự nghiệp văn hóa, thể thao và du lịch trong thời gian tới.

Là giáo viên Lịch sử đang giảng dạy ở trường phổ thông, tôi luôn quan tâm tìm hiểu những vấn đề lịch sử, văn hóa của tỉnh Lào Cai. Việc tìm hiểu, nghiên cứu về ngành Văn hóa, Thể thao và Du lịch tỉnh Lào Cai không những giúp tôi có thêm kiến thức mà còn trang bị thêm nguồn tư liệu quan trọng khi giảng dạy về văn hóa, lịch sử địa phương Lào Cai trong trường phổ thông.

Với những lý do trên, tôi đã chọn đề tài “*Ngành Văn hóa, Thể thao và Du lịch tỉnh Lào Cai (1991-2018)*” làm luận văn thạc sĩ, chuyên ngành Lịch sử Việt Nam.

2. Lịch sử nghiên cứu vấn đề

Liên quan đến chủ đề ngành Văn hóa, Thể thao và Du lịch tỉnh Lào Cai (1991-2018) đã có một số công trình nghiên cứu, có thể chia làm 02 nhóm:

Những nghiên cứu về Lào Cai, văn hóa, du lịch của Lào Cai

Tác phẩm *Hung hóa phong thổ lục ký* của Hoàng Bình Chính (1778) đã khái quát về lịch sử địa thế, sông núi, thổ sản và phong tục tập quán toàn xứ Hưng Hoá lúc đó, trong đó có phong tục tập quán của các tộc người ở châu Thủy Vĩ, châu Văn Bàn (địa phận Lào Cai hiện nay).

Cuốn *Hung Hóa ký lược* của Phạm Thận Duật (1856) là tập địa chí đầu tiên ghi chép một cách tỉ mỉ, chi tiết về tỉnh Hưng Hóa xưa (trong đó có tỉnh Lào Cai ngày nay). Trong mục V của cuốn địa chí, tác giả Phạm Thận Duật đã liệt kê những đình, đền chùa xây dựng ở địa phận tỉnh Hưng Hóa. Tác giả cũng ghi chú rõ ràng năm xây dựng, các vị thánh, thần được thờ phụng ở các điểm này. Đây là nguồn tư liệu quan trọng và cần thiết cho những người làm công tác văn hóa.

Cuốn *Địa dư các tỉnh Bắc Kỳ* của soạn giả Đỗ Đình Nghiêm, Ngô Vi Liễu, Phạm Văn Thư (1930) đã ghi chép khái quát về tỉnh Lào Cai như vị trí và diện tích, địa hình, sông ngòi, khí hậu, dân cư, tình lý và các châu, sản vật, thương mại, giao thông,... Đặc biệt cuốn sách có nhắc tới nơi nghỉ mát Sa Pa của Lào Cai.

Năm 2003, Viện Nghiên cứu Hán Nôm và Viện Viễn đông Bác cổ (ban biên tập gồm Ngô Đức Thọ, Nguyễn Văn Nguyên, Philippe Papin, Phan Văn Các, Lê Việt Nga, Dương Thị The) hoàn tất việc dịch, chú thích tác phẩm *Đồng Khánh địa dư chí* và công bố phần của 19 tỉnh từ Thừa Thiên Huế trở ra. Trong cuốn địa chí này đã mô tả khái quát các đặc điểm về mặt hành chính, dân cư, ruộng đất, thuế má, sản vật, khí hậu,... của tỉnh Hưng Hóa (có châu Thủy Vĩ và châu Văn Bàn là địa phận Lào Cai ngày nay). Cuốn địa chí cũng đề cập đến phong tục tập quán của đồng bào các dân tộc tỉnh Hưng Hóa, những danh lam thắng cảnh trong tỉnh.